

УДК: 378.147:364–787.82

© Алла Ярошенко, Маргарита Панченко

(м. Київ)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ СПІВПРАЦІ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ДО СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

В статті розкриваються можливості регіональної співпраці у підготовці студентів до соціально-правового захисту населення для надання юридичної допомоги в майбутньому. Визначено, зміст соціально-правового захисту населення. З'ясовано, що суб'єктами регіональної співпраці, що здійснюють підготовку студентів, є науково-педагогічні працівники. Розкрито форми діяльності науково-педагогічних працівників при регіональній співпраці. Вони виявляються в обміні науковою інформацією та здійсненні практичної, виховної та навчальної діяльності в процесі підготовки студентів до фахової спеціалізації.

Ключові слова: соціально-правовий захист, науково-педагогічні працівники, юридична діяльність, правове виховання, правова освіта.

Alla Yaroshenko, Margaryta Panchenko. Current trends of regional cooperation in preparing students for social and legal protection of people.

The article talks about the possibilities of regional cooperation in preparing students for social and legal protection of people to provide legal assistance in the future. The content of social and legal protection is defined. It was found that the subjects of regional cooperation that train students is a scientific and educational workers. Solved forms of teaching staff in regional cooperation. They are found in the exchange of scientific information and implementing practical, educational and training activities in the preparation of students for professional specialization.

Keywords: social and legal protection, research and teaching staff, legal activity, legal education, legal science.

Alla Yaroshenko, Margaryta Panchenko. Tendințe actuale în cooperarea regională în domeniul pregătirii studenților pentru acordarea unui ajutor socio-juridic pentru cetățeni. În articol se descoperă posibilitățile de cooperare regională în pregătirea studenților pentru protecția acordarea unui ajutor socio-juridic pentru cetățeni. Este definite noțiunea de „protecție socială și juridică a populației”.

Sunt specificate formele de activitate a cadrelor didactice și științifice în cooperarea regională. Aceștia se găsesc în schimbul de informații științifice și implementarea activităților practice, educaționale și de formare în pregătirea studenților pentru specializare profesională.

Cuvinte cheie: protecție socio-juridică, cadre științifices și didactice, activitate juridică, educație juridică, studii juridice.

В сучасному світі все досить гармонізовано, комп'ютеризовано та побудовано таким чином, щоб особистість могла задовольнити свої потреби самостійно, належним чином залишаючись при цьому незалежною. Та все ж, в природному середовищі закладено фундаментально так, що для

задоволення своїх потреб, особистості все одно інстинктивно вступають у взаємозв'язок з іншими членами суспільства. Ось цей соціальний зв'язок є необхідним виміром нашого спілкування, що зрештою переростає у співпрацю. Співпраця побудована на обміні досвідом, думками, формами та методами шляхів кращого та легшого досягнення єдиної робочої мети. Тобто, ми всеодно є взаємозалежними, тому маємо будувати такі взаємні відносини, які б об'єднували наші труди та зусилля, в тому числі і регіонально. Не є винятком в цьому питанні і співпраця у підготовці студентів до соціально-правового захисту населення.

В соціумі постійно відбувається взаємодія суб'єктів між собою на різних рівнях: між особистостями, між цілими інститутами в межах однієї держави та між країнами взагалі. В процесі взаємодії в межах однієї країни її суб'єкти вступають у будь-якого роду відносини. Це і цивільні, сімейні, трудові, адміністративні, кримінальні та ін. Відносини виникають як на управлінському рівні, зокрема, громадянина держави і державної влади, так і в межах встановлення зв'язків між собою певних осіб та зв'язків з соціумом. Але в будь-якому разі ці відносини мають базуватися на правомірних критеріях. Сторони мають користуватися своїми правами в межах дозволеного. Можливість реалізації своїх прав гарантована Конституцією та міжнародними угодами нашої країни. Вона виявляється у тому, що існують засоби реалізації та способи захисту цих прав.

В науковій сфері питанням професійної підготовки студентів та основам соціально-правового захисту було присвячено роботи І.М. Ковчиної, Н.Г. Ничкало, Л.С. Степаненко. Питання регіональної співпраці у підготовці студентів до соціально-правового захисту населення в науковій сфері не розглядалося.

Метою даного дослідження є теоретично обґрунтувати можливості регіональної співпраці у підготовці студентів до соціально-правового захисту населення та виявити її сучасні тенденції.

Основними завданнями є розкрити зміст соціально-правового захисту населення. З'ясувати коло суб'єктів, що здійснюють регіональну співпрацю щодо підготовки студентів до соціально-правового захисту населення. Розкрити форми діяльності науково-педагогічних працівників при регіональній співпраці.

В Україні передбачено створення широкої системи охорони й захисту державою прав і свобод, яка забезпечувала б їх реальне використання та надійний захист від будь-яких посягань. Так, кожен має право звернутися за захистом своїх прав до органів державної влади, а саме законодавчої, виконавчої та судової, окремою діючою ланкою в

цій сфері назначено Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. У випадку незадоволення встановлених вимог органами державної влади, громадяни України мають право звернутись до відповідних міжнародних судових установ чи органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

В напрямку гарантування прав громадян Конституцією України гарантована діяльність органів адвокатури для здійснення правової допомоги, в тому числі безоплатної. Нотаріус здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку, встановлених законом. Функції захисту прав, свобод і обов'язків людини й громадянина покладаються і на органи прокуратури, СБУ, внутрішніх справ, на сьогодні сформовані нові структурні підрозділи військ, які боронять наші кордони.

Держава гарантує, що завдана громадянину матеріальна чи моральна шкода має обов'язково відшкодуватися. Важливим показником гарантій правового статусу суспільства стало закладене державою прагнення розвитку громадсько-політичної активності громадян, підвищення рівня правової культури. Першочерговим напрямком діяльності в цьому аспекті є необхідність навчити громадян України боронити й захищати свої права.

Варто сказати, що саме в поняття правовий захист можна вкласти різне наповнення. Це як безпосередньо закріплені державою способи захисту, так і державні гарантії. Отримання останніх багато в чому залежать від правового статусу, який займає особа в державі. Соціальний захист включає в себе систему забезпечення та обслуговування престарілих та непрацездатних громадян, а також сімей, де є діти. В Україні система соціального захисту включає пенсії, допомоги працюючим під час тимчасової непрацездатності, у зв'язку з вагітністю й пологами та ін., багатодітним і самотнім матерям, малозабезпеченим сім'ям, у яких є діти, утримання й забезпечення престарілих та інвалідів у будинках інтернатах, протезування, професійне навчання та працевлаштування інвалідів, пільги інвалідам та багатодітним сім'ям¹.

Вміння і бажання надавати допомогу людям було та завжди буде однією з важливих цінностей особистості. Професія, яка передбачає захист, є надзвичайно необхідною в сучасних складних умовах розвитку українського суспільства. Недарма зазначають, що юристи несуть відповідальність, як перед людством та державою, так і перед самими собою. Тому актуальним залишається питання компетенції молодих фахівців права і посилення ролі їх грамотного правового навчання.

Кваліфікована допомога завжди передбачає володіння інформацією і знаннями, що є пріоритетним в нашій демократичній державі. Ці пріоритети були включені в Основний Закон України – Конституцію України та інші нормативно-правові акти, прийняті за період незалежності України. Це

Закони України «Про інформацію», «Про освіту», «Про вищу освіту» та ін. Правова обізнаність дає можливість з'ясувати, який ти маєш правовий статус як майбутній фахівець.

При підготовці студентів до надання соціально-правового захисту педагогом-правником має бути чітко сформований порядок вчинення юридичних дій для вирішенні конкретної ситуації. Вони мають навчити розмежовувати галузі права для того, щоб майбутній фахівець кваліфіковано міг використовувати необхідні норми права у своїй практичній діяльності. В правовій науці вибудована ціла система юридичної діяльності, яка дозволяє поділити завдання юристів, а саме адвокатів, нотаріусів, суддів, прокурорів, юрисконсультів, та прослідкувати процес послідовного їх втілення.

Юридичну діяльність розуміють як окремий вид дій, які пов'язані з процесом отримання спеціальних правових знань, набуття навичок практичної діяльності, формування юридичного світогляду та з іншими процесами, передбаченими навчальними програмами, кваліфікаційними характеристиками, що дозволяють готувати на достатньо професійному рівні юриста-фахівця своєї справи. В правовій науці до юридичної діяльності відносять ведення юридичної справи, як здійснення певного комплексу процесуальних юридично значущих дій, пов'язаних з вирішенням конкретної життєвої ситуації, складання юридичних документів, в яких відображається або посвідчується інформація, що має правове значення, юридичне консультування, виступи в юридичних установах, тлумачення текстів нормативно-правових актів, правове виховання, правова агітація та пропаганда правових знань, правове навчання в юридичних навчальних закладах.

Спеціалізація «соціально-правовий захист населення» передбачає для майбутніх фахівців можливість займатися юридичною діяльністю відповідно до Закону України «Про соціальні послуги». За його положеннями вони мають право надавати допомогу незахищеним громадянам України у вигляді саме соціальних послуг. Останні являють собою комплекс заходів з надання допомоги особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самотійно їх подолати, з метою розв'язання їхніх життєвих проблем².

В законодавстві роз'яснено перелік послуг, якій мають право надавати соціальні правозахисники. Серед всіх послуг є і юридичні послуги, які полягають у наданні консультацій з питань чинного законодавства, здійсненні захисту прав та інтересів осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, сприянні застосуванню державного примусу і реалізації юридичної відповідальності осіб, що вдаються до протиправних дій щодо цієї особи, оформлення правових документів, захист прав та інтересів особи, інша правова допомога тощо.

Як зазначає проф. І.М. Ковчина, на сьогодні утворилася суперечлива ситуація у ракурсі опанування правовими знаннями молоді: безпечні здобутки українського суспільства не реалізуються внаслідок право освітньої підготовки дітей у школі, випускники загальноосвітніх шкіл не оволодівають необхідними знаннями, потрібними їм для подальшої соціальної взаємодії у суспільстві, студенти-випускники педагогічних університетів мають слабкі навички із застосування основних знань у сфері соціально-правової освіти, внаслідок чого відчувають себе не впевненими у подальшій роботі та житті³.

Важливо наголосити, що нормативно-правова база та її виконання залежить від кожного вузу окремо, а саме, від ступеню його акредитації та різниці категорій педагогічних працівників у вищих навчальних закладах першого і другого рівня, які займаються лише педагогічною діяльністю, тоді як у закладах третього і четвертого рівнів та закладах післядипломної освіти вищевказані особи займаються ще й науковою та науково-технічною діяльністю, що відповідає категорії науково-педагогічним кадрам вищої освіти. Саме тому наукова інтелектуально-творча діяльність педагога як вченого, яка спрямована на одержання та представлення результатів діяльності шляхом наукових доповідей, публікацій та захисту дисертацій, може підтримуватись матеріальною допомогою, іменними стипендіями, преміями як за рахунок Державного бюджету так і недержавних юридичних і фізичних осіб. Окрім того, для підтримання та забезпечення законності проведення наукової діяльності педагога державою передбачено створення ряду наукових установ, зокрема, таких як Національна академія наук України та галузеві академії наук, Національний науковий центр, громадські наукові організації, а важливу роль для реалізації наукових досліджень мають спеціалізовані вчені ради та Вища атестаційна комісія, які відповідно присуджують і затверджують наукові ступені кандидата і доктора наук та вчені звання старшого наукового співробітника, доцента, професора⁴.

Слід сказати, що педагоги є одними з основних учасників навчально-виховного процесу, тому на них покладається велика відповідальність та встановлюються певні вимоги щодо зайняття цією діяльністю, тобто високі моральні якості, належний фізичний стан, відповідна освіта, професійно-практична підготовка, високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання дисциплін у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності.

Правове виховання здійснюється вихователями, які здебільшого мають педагогічну освіту або спеціальну педагогічну підготовку. У таких суб'єктів вже має бути сформована чітка правова установка на узгодження прагнень і очікувань особистості з інтересами й очікуваннями суспільства, тобто процес вироблення стійких правових

ідей і принципів у правосвідомості вихованців, формування правової культури.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» педагогічною діяльністю можуть займатися особи з високими моральними якостями, які мають відповідну освіту, професійно-практичну підготовку, фізичний стан яких дозволяє виконувати службові обов'язки. Саме науково-педагогічні працівники повинні володіти такими якостями⁵.

За своєю сутністю правове виховання є соціально-правовою та педагогічною допомогою особі, передусім молодій, у формуванні правової свідомості та правової культури, для досягнення розуміння соціальної цінності права. Безумовно правове виховання прививає почуття обов'язку, тому виступає способом профілактики правопорушень, подолання явищ і наслідків правового нігілізму. Тому збереження правової культури, свідомості, мислення є головною ознакою в роботі педагогів, адже настановлює як правильно жити далі, які цінності вважати головними, яку поведінку сприймати. Правове виховання містить у собі систему дозволів, обов'язків, заборон, які створюють умови для здійснення правомірної поведінки. В деяких випадках воно забезпечується застосування примусової сили держави шляхом покладення юридичної відповідальності на правопорушників. Дати людині необхідні в житті юридичні знання та навчити її шанувати закони і підзаконні акти, дотримуватись їх, дає можливість передусім навчитись грамотно себе захищати від незаконних дій.

В юридичній науці закріплені такі способи правового виховання як правова освіта, правова пропаганда, юридична практика, правомірна поведінка громадян, особиста участь їх у здійсненні (реалізації) і охороні правових норм, самовиховання. Особливо важливо на регіональному рівні здійснювати співпрацю щодо забезпечення належним чином цих всіх складових, які і є в сукупності підготовкою студентів до соціально-правового захисту населення. Особливо прийнятним серед всіх способів для педагогів є правова освіта або правовий всеобуч, за допомогою якого до студентів мають бути донесені знання про основи держави і права, виховання поваги до закону, до прав людини, небайдужого ставлення до порушень законності та правопорядку. Правове навчання має проводитися на всіх рівнях освіти.

Донесення правової інформації педагогічно-правовики здійснюють засобами роз'яснення та застосування нормативно-правових актів, ознайомлення з педагогічними та юридичними газетами, метою яких є поширення правових знань, пресконференції, брифінги, зустрічі, лекції, бесіди, семінари, вечори запитань і відповідей, консультації та ін. Вони покликані надавати соціально-правовий захист шляхом, першзавсе, повчальної функції, просвітньої, виховуючи покоління у дусі права, і тим самим забезпечуючи мир і спокій всього населення держави. Правова освіта поряд із закладеними в сім'ї знаннями про добро і зло фо-

рмує у студента розуміння важливості дотримання закону. Також студенти ознайомлюються з питаннями віктимності, показом того, як незнання способів учинення злочинів, правова безтурботність, необґрунтована довірливість тощо призводять до того, що вони стають жертвами злочинних посягань.

Таким чином, виходячи з вищевказаного, ми прийшли до висновків, що важливу роль у набутті теоретичних та формуванні практичних навичок студентів в процесі підготовки їх до соціально-правового захисту населення відіграє тактика та діяльність педагога-правника. Вони можуть скординувати роботу студента, розтлумачити її сутність і порядок проведення, підготувати студента до надання соціально-правової допомоги населенню України. Безумовно вагомим кроком вперед буде злагоджена і систематизована співпраця на регіональному рівні. В умовах сучасності вона активно здійснюється на науковому рівні шляхом проведення тематичних конференцій та симпозіумів, а також обміном практичними навиками та знаннями при написанні посібників, програм, проведеної олімпіад.

¹ Юридичний словник / за редакцією В.Г. Гончаренка. – Ю. : К : «Форум». – 2005. – с. 378.

² Stepanenko Ludmyla. Legal basis of preparation of future psychologists in the context of European integration processes. W: Social and legal protection of people: current challenges [Text]: International scientific and practical conference (Kyiv, November 6, 2014) / Pod Society. ed. prof. O.M.Kotykovoyi and prof. IM Kovchynoyi. – K. : NPU of Dragomanova, 2014. – 44 p.

³ Kovchyna I. Social and educational work of crime prevention in the context of European integration. W: Social and legal protection of people: current challenges [Text]: International scientific and practical conference (Kyiv, November 6, 2014) / Pod Society. ed. prof. O.M.Kotykovoyi and prof. I. Kovchynoyi. – K. : NPU of MP Dragomanova, 2014. – p. 7.

⁴ Ничкало Н.Г. Проблеми педагогічної освіти у діяльності наукових шкіл. Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології: Зб. наук. праць / За заг. Ред. Н.Г.Ничкало. – Харків: НТУ «ХПІ», 2007. – 644 с. – С. 80-89.

⁵ Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

УДК: [94+32](498):378.4(477.85)ЧНУ

© *Анатолій Круглашов*
(м. Чернівці)

ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ТА ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ РУМУНІЇ В ЧНУ: ТРАДИЦІЇ ТА ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ

В статті розглянуто основні тенденції формування румунських студій в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, відзначено ключові теми досліджень науковців у радянський період та після проголошення Незалежності України. Показані також форми інституціоналізації цього напрямку наукових пошуків, відзначено існуючі проблеми та запропоновані кроки щодо їх вирішення.

Ключові слова: історія та політика Румунії, румунсько-українські взаємини, наукові дослідження.

Anatoliy Kruglashov. Studies of Romanian History and Politics in Chernivtsi Yury Fedkovych National University: traditions and potential for the further advancements. This article considers main trends of Romanian Studies formation in Chernivtsi Yury Fedkovych National University. The text outlines main topics of soviet scholars and post-soviet period as well. New forms of institutionalizing of Romanian Studies are reflected and some measures to make some problems in this field of research proposed.

Key words: Romanian History and Politics, Romanian-Ukrainian relations, research activity.

Antoliy Kruglashov. Studiarea istoriei și dezvoltării politice a României la Universitatea

Natională “Iurii Fedkoviči” din Cernăuți: tradiții și potențialul dezvoltării. În articol sunt evidențiate principalele tendințe în dezvoltarea studiilor românești în cadrul Universității Naționale „Iurii Fedkoviči” din Cernăuți, temele-cheie abordate de cercetătorii din perioada sovietică, precum și de după declararea Independenței Ucrainei. De asemenea sunt specificate particularitățile și formele de instituționalizare direcții de cercetare în cauză, sunt evidențiate problemele actuale și propuse modalitățile de soluționare.

Cuvinte-cheie: istoria și politica României, relații ucraineano-române, cercetare științifică.

Вступ. Українсько-румунські відносини спираються на вагому багатовікову традицію, в якій, на наш погляд, переважають позитивні тенденції та численні приклади взаємовпливів і взаємодопомоги. Разом із цими надбаннями, ці стосунки не вільні від певних періодів конфліктності, взаємної недовіри та існування стереотипних упереджень, що зберігають своє значення донині. Існування спірних питань щодо історичної спадщини взаємин двох народів та їх держав, драматичний перебіг становлення міждержавних стосунків України та Румунії наприкінці ХХ сторіччя вимагають зусиль вітчизняних науковців з аналізу витоків і зна-